

НОВА ЛЮДИНА: ЛІТУРГІЙНЕ ЄСТВО [L'UOMO NUOVO UN ESSERE LITURGICO DI CLAUDIO GUGEROTTI] КЛАУДІО ГУДЖЕРОТТІ. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 88 с. ISBN 978-966-378-594-3 (пер. з іт. А. ГЛАДЮК) 50.00 грн.*

DOI: 10.29357/2521-179X.2019.22.11

Книга високопоставленого ватиканського дипломата – Апостольського Нунція Клаудіо Гуджеротті, яка видана в серії *Biblioteca Clementina* престижним академічним видавництвом «Дух і Літера», можливо, є не тільки богословським, але й дипломатичним сигналом, яким папський престол компенсує свої, не завжди дружні жести по відношенню до складних політичних обставин в Україні.

Це духовно-поетичне есе, в якому автор пропонує роздуми, оприлюднені у курсі лекцій в Папському Григоріанському університеті в Римі та в інших університетах. Використовуючи свій тривалий досвід дипломатичної роботи в Східній Європі і глибоке знання літургії Східних Церков, Гуджеротті вміло знаходить паралелі східної і західної літургій і аналізує сучасні літургійні дії, виходячи з них самих, а не з теоретичних богословських передумов.

Есе Клаудіо Гуджеротті складається з 14 неоднакових за обсягом частин, деякі з котрих мають заголовки. У першому розділі автор окреслює цілі свого твору та визначає церковну літургію як місце, де нова людина вчиться пізнавати та виражати себе. Другий, третій та четвертий розділи об'єднані заголовком «Терміни й історії», в яких показані історія терміну новизна та його зв'язок з минулим. Розділи з п'ятого по одинадцятий об'єднані заголовком «Богословський підхід». В них підкреслюється літургійне народження нової людини у ритуалі хрещення та біполярність між тяглістю та новизною. З точки зору автора, участь у літургійних таїнствах змінює людину «завдяки особистій зустрічі з Христом у Церкві через дію самого таїнства. Первісна Церква приділяє дуже мало уваги психологічному аспекту такої зміни» (23), але слова Ігнатія Антіохійського та приклад його життя, що наводить автор, підтверджуючи тезу змін через дію таїнства, суперечать самій тезі та вказують на особисту психологічну готовність Ігнатія до мучеництва. Багато уваги в цих розділах надається ролі матері в літургії, і це є дуже важливою частиною роздумів Гуджеротті, які говорять на цілісність людини, залученої до богослужіння, та вказують на церковну спільноту та роль Біблії як творчого Слова.

Розділи з дванадцятого по чотирнадцятий складають головний зміст есе та мають назву «Літургійна людина звертається до сучасної культури». У цієї частині автор підкреслює важливість саме літургійних дій для сучасної людини, яка

---

* Стаття надійшла в редакцію 20.03.2019; схвалена до друку 25.03.2019.

розчарована у поясненнях та теоретичних формулах та прагне повернення до церковної практики першого тисячоліття, і розглядає богослов'я через вивчення літургії. Тому Гуджеротті дуже поважно ставиться до східного літургійного обряду, участь у якому сприймається ним не як споглядання Бога ззовні, а як участь в божественній енергії, хоча це твердження є дуже дискусійним і більш теоретичним, ніж практичним. Дуже цікавими у цьому розділі є міркування автора про паралелі та відмінності між літургією та театром, а також поради щодо повернення сучасної людини до Бога через літургію. Він вказує: «Літургія може надихнути на те, щоб повернути людині цілісність» (64).

Заключним розділом є доповідь Гуджеротті на семінарі з нагоди 40-ої річниці Конституції Другого Ватиканського собору про святу літургію «Sacrosanctum concilium», у якій він застерігає від спроб радикальних літургійних змін, намагань зробити більш зрозумілою символічну мову літургії, тощо. Головна ідея автора в тому, що сучасна людина має жити літургією і не має потреби в поясненні, тому спроби відновити нові жести чи перекласти літургію зрозумілою мовою при всій повазі до них не задовольняють нову людину.

Взагалі, есе Клаудіо Гуджеротті не тільки ставить питання про відношення сучасної людини до літургії, але й розмірковує про співвідношення літургії з матерією, з часом, простором та іншими категоріями буття. Есе має бути корисним для розуміння сучасного стану сакраментального богослов'я.

Сергій Санніков
Одеська богословська семінарія
Одеса, Україна
ORCID: 0000-0001-5549-9820